

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Oms (2a. part)

La història d'aquesta antiquíssima heretat, anomenada originàriament Torrablanca als seus orígens, va sofrir un fort cop de timó el 1636, quan va ser venuda per la família que l'havia tinguda durant generacions. La Gerònima, vídua de Joan Homs, ensems amb el seu fill Joan Homs, es van vendre la propietat al seu poderós veí, el Pere Moncunill. Ignorem el motiu de tal decisió, però podem suposar que les dificultats econòmiques van arribar a tal punt, que els Homs no van tenir altre remei que vendre per evitar la ruïna.

Poc després de comprar la propietat, Pere Moncunill va gastar-se alguns diners en arranjar l'església que hi havia al costat del mas. L'església, d'estil romànic, era coneguda com Sant Pere de Torrablanca. Va fer tapiar una porta lateral i en va fer obrir una altra a la part frontal. Una llinda marcada amb l'any 1645 donava testimoni d'aquest fet. Dic donava, perquè la dita església ja no existeix. Un dels darrers amos que ha tingut la casa va voler desembarassar els voltants, i com que la vella església li feia nosa, va manar que l'excavadora l'ensorrés fins als fonaments. La llàstima és que ningú es va assabentar de l'atemptat al monument, i si algú en va tenir coneixement, no va fer res per impedir que es destruís un element important del patrimoni col·lectiu. A prop de la casa hi ha un altre element singular; el pou anomenat "el Pou del Diable". S'explica una llegenda al voltant d'aquest pou, que va sobre el tema

clàssic de les argücies del diable per tal d'aconseguir endur-se alguna ànima innocent a l'infern, i de l'eterna lluita del bé sobre el mal, resolta sortosament en última instància per bé. La llegenda segurament és una fantasia moderna, però s'ha de contemplar la possibilitat que sigui una història vella que s'hagi anat transmetent a la vora del foc de generació en generació.

El 1762, Francesc Moncunill va fer edificar una caseta dins dels límits del mas, a dalt de la carena. És la casa anomenada Collbaix, i es diu que la va fer perquè un masover li vetllés els boscos que tenia en aquell vessant de la riera. Durant els tres segles i mig que el mas Oms va quedar lligat a l'heretat Montconill, les referències al mas Oms són més aviat escasses. Formava part del patrimoni

F. VILLEGAS

Vista general del mas (1946)

de Montconill, i com a tal apareix en els inventaris, els capbreus, i els cadastres. Pensem que durant aquest període la casa va estar normalment habitada, ja fos per masovers o treballadors, i que les seves tines van seguir funcionant, ja que sovint els contractes de rabassa signats pels amos de Montconill estipulen que les parts s'han de portar a les tines del mas Oms. En algun cas, com un establiment que es va fer el 1778 als germans Vicenç i Francesc Oller, s'especifica que els parcers podran viure a la casa mentre duri la feina d'arrencar el bosc i plantar la vinya, i que podran construir prop del mas una tina pels seus raïms.

El primer masover de qui es té notícia és Francesc Valls, el qual tenia el 1716 un matxo per cultivar les terres i dos porcs per engreixar. La informació que hem recollit dels masovers que han passat per la casa els darrers cent anys són les següents: El 1885, el masover Josep Puig Esquius, natural de Sant Salvador de Torroella, es va casar amb Mònica Duocastella Miquel, de la Molsosa. Van tenir dos fills, el Pere i el Gregori. El 21 d'octubre de 1894 va passar un fet extraordinari, que va registrar el Jutge de Fonollosa amb aquestes paraules: «...Mónica Duocastella, domiciliada en Can Homs, declaró que a las 6 de la mañana de ayer, al abrir la puerta de su casa se encontró con una mujer de unos 30 años manifestándole que a eso de las doce de aquella noche, en el cubierto de la prensa de la casa de la declarante, había dado a luz a aquella niña que le entregaba para que cumpliera con ella los primeros deberes que impone la Caridad Cristiana. Que la indicada no era de legítimo matrimonio, que fue seducida con promesas de matrimonio, que tal vez se hubiera efectuado a no haber muerto su seductor, y que a cuantas otras preguntas se le hizo contestó con evasivas, habiendo la declarante llevado la recién nacida al Bautismo de Fals, y que le pusieron los nombres de Mónica, María y Francisca, y el juzgado da por apellidos Canhoms Expósito, habiendo dado curso a la indicada para la Casa de la Maternidad...» Afegim que la Mónica Canhoms va sobreviure a l'hospici i va morir de vellesa a Terrassa.

El Pere Puig Duocastella va fer parella amb la Francesca Arnau Tomasa, de Sant Mateu. Quan es va morir el Pere, la Francesca es va casar amb el seu cunyat Gregori Puig Duocastella. Amb el germà gran va tenir tres fills i un amb el germà petit. El 1940 va morir la Francesca i el 1941 el Gregori. Aleshores van quedar de masovers el Josep Puig Arnau i la Leonor Viladrich Casas, una de les filles dels masovers de Campserver. Cap a l'any 1945 van marxar i van ser substituïts pel matrimoni format per Eugeni Baraldés Duarri i Maria Barturó Tasia. L'Eugeni era de cal Balandrés de Camps i tenia dos nois i dues noies. El Pepet Baraldés era cisteller i es va casar amb la Roseta Comas, de la masoveria de la Torre de Fals, el Mingo es va casar amb Carme Jové, de Montmajor, i la Maria ho va fer amb l'hereu de cal Guinard. A començaments de la dècada dels seixanta, els Baraldés van marxar i la casa va quedar buida. Durant una temporada, l'amo va llogar-la al Rossell de l'empresa

de pinsos Picrosa de Manresa, el qual va instal·lar en un cobert davant de la porta principal un molí de moldre farina de peix, una activitat molt molesta per la població circumdant, ja que la fortor de peix era molt ofensiva.

F. VILLEGAS

Pou del diable (1943)

Després de l'interval dels masovers, recuperarem la història dels propietaris. L'heretat Montconill va anar a mal borràs i va acabar desmembrada i venuda a trossos. En la inscripció al Registre de 1863, la finca del mas Oms consta de 256 quarteres de terra i està valorada en 149.466 rals. El 1962, Joan Moncunill va arrendar els boscos del mas Oms a Àngel Vilanova Sellarés, que tenia una serradora a Manresa. El contracte permetia tallar pins i pollancre durant quatre anys. El 1971, el Moncunill va segregat les 86 hectàrees corresponents al mas Oms i les va vendre al Vilanova. Posteriorment es va veure que la superfície de la finca era en realitat de 107 Ha. L'incendi de l'agost de 1973 que va arrasar la muntanya de Coll Baix, va convertir la magnífica obaga del mas Oms en un cementiri de troncals calcinats. Aquell mateix setembre el Vilanova es va vendre la finca a Ramon Bernades Prat, de Terrassa. Dos anys més tard aquest se la va revendre a Valentí Prat Torradella, un marbrista de Castellbell. El nou propietari, aprofitant la màniga ampla de les autoritats, va fer una parcel·lació de la propietat, i es va vendre, entre els anys 1976 i 1979, setze trossos de terreny a diverses persones. Antoni Trullàs, que ja havia comprat Montconill, va ser el comprador de dos dels lots, amb un total de 24 Ha. Amb els anys alguns dels compradors han construït cases i altres edificacions dins dels límits de l'antic mas Oms. El tros de 19.000 m² on s'hi trobava la masia, aleshores molt espatllada, el va comprar Miquel Torrents Padrós, un peixater de Terrassa. El Torrents tenia una granja de porcs que tenia intenció de traslladar a Fals. Per això, amb una excavadora va fer la "neteja" dels coberts, tines i altres annexes que envoltaven la casa, així com l'ermita de Sant Pere de Torreblanca. Sembla ser que va conservar algunes dovelles i altres elements de la primitiva església. La granja finalment no es va arribar a fer i el 1979 la casa va passar a Tomàs Mulet, un agent comercial de Terrassa, i a la seva muller Encarnación Castro Rico. Aquests la van tenir tres anys i el 1982 la van vendre al

matrimoni Joan Salmeron Cortés i Montserrat Planchat, també de Terrassa. Els Mulet ja van iniciar algunes tímides reformes a la casa, que estava en força mal estat després d'anys d'estar deshabitada, però han estat els actuals propietaris qui han portat a terme obres de restauració importants. En el tros del voltant hi han plantat nombrosos arbres fruiters, i també disposen d'un tancat on crien porcs senglars en captivitat.

Capítol apart mereix la iniciativa del senyor Salmeron de construir una església a imatge i semblança de la que

va ser enderrocada. Basant-se en unes fotografies que va fer un excursionista el 1940, es va començar el 1995 a construir un edifici de pedra, de mides i proporcions similars a l'antic Sant Pere de Torreblanca. L'emplaçament es va canviar però, passant de la banda de migdia de la casa, al cantó oposat. El maig de 1997, monsenyor Joan Martí Alanís, Bisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra, va beneir els fonaments, i el 2002 les obres estaven acabades. L'esglésiola està dedicada a Sant Pere, i també compta amb imatges de les marededéus de Montserrat i de Meritxell.